

De clubavond van oktober 2026 had als **thema Malawi cichliden** voor beginners en herintreders met een presentatie van Pim Wilhelm. We hadden een behoorlijke opkomst met 26 geïnteresseerden. Onder de aanwezigen ook iemand van buiten (geen PaluZee lid), die zich had aangemeld naar aanleiding van de publicatie op onze website. Welkom en hopelijk smaakte het naar meer!

Presentator **Pim Wilhelm**, is ruim 51 jaar geleden als jeugdlid begonnen met wat toen nog Afrika cichliden heetten. **Pim** heeft veel van zijn cichliden ervaringen opgedaan vanuit de stad Chipoka, aan de ZW-kant van het meer. Chipoka is ook de naam van visjes daar. Voor onderzoek naar het gedrag van cichliden is hij ook enige tijd in Tanzania geweest. Hij moest met de beperkte middelen daar zelf zijn bakken bouwen voor zijn onderzoek.

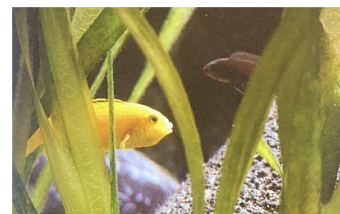

Cichliden algemeen. Voor de pauze spitste het verhaal zich toe op de cichliden in het Malawi meer, voorheen Nyasa geheten. Behalve cichliden komen daar ook de Olifantsvis en karper zalmen voor als "bijvissen" en zelfs een haai! Het meer heeft verschillende soorten bodem: zand, modder en steen. Dit resulteert ook weer in verschillende habitats in het meer. Vanaf het strand gezien oogt het water eerst wat groenig door de algen, maar wordt het al snel dieper en donkerblauw. Cichliden zijn pas vanaf de 70'er jaren van de vorige eeuw in de handel verkrijgbaar. De eerste plaatjes van deze vissen waren te zien in de toenmalige Rizzla albums. De vissen in onze aquaria komen meestal voor in de bovenste 2 meter van het meer.

Cichliden: hun tanden en voedsel. Cichliden soorten kenmerken zich ook door hun tanden vanwege het voedsel dat ze eten. Veel voorkomende soorten zijn piscivoren (viseters) en trophivoren (algen schrapers). Algenscrapers hebben verschillende rijen tanden, waarmee ze de algen van de rotsen kunnen schrapen. Viseters hebben ook weer verschillende jacht technieken om hun prooi te vangen. De blauwe "electric blue" cichlide kan heel snel zwemmen om zijn prooi te vangen. Dit visje lijkt indrukwekkend, maar is maar 15 cm groot (foto rechts)!. Andere soorten hebben weer een hele grote mondopening, die ze ook nog eens wijd open kunnen sperren om daarmee kleine prooivisjes op te zuigen. Molluscivoren (eters van slakken, mosselen en schelpen) hebben weer vrij grote tanden om de harde behuizing van daarin levende weekdieren te kunnen kraken.

Hoe kies je cichliden uit circa 300 soorten? In hun natuurlijke habitat leven de vissen in helder water met wel 10 meter zicht onder water. De vissen zijn dus heel zichtbaar voor elkaar. In onze kleinere aquaria moet je dus niet 2 volwassen mannetjes van één soort bij elkaar stoppen, dan sneuvelt er één. Cichliden zijn gestreept of effen van kleur. De strepen zijn horizontaal of verticaal, waarbij verticaal gestreepte soorten agressiever zijn.

Wat wel bij elkaar kan, zijn een effen gekleurd en een gestreept mannetje of een mannetje met horizontale strepen en een met verticale strepen.

Structuur in de bak. Zorg voor structuur in de rots-/steen formaties met ruimtes om te schuilen. Houd extra bakken achter de hand om jonge visjes uit het aquarium te halen en veilig te stellen. Anders worden zij levend voer voor andere soorten!

Muilbroeders. De meeste cichliden soorten zijn muilbroeders. De ouders broeden de bevruchte eitjes in hun muil uit. Soms heeft het vrouwtje deze taak (moedermuilbroeders), soms het mannetje (vadermuilbroeders), soms beide partners (oudermuilbroeders). De ouders hebben dan vaak een uitgezakte keel, waarin de eitjes uitgroeien tot visjes met een ei-zak. Als de jongen groot genoeg zijn om zelf te kunnen overleven, is de ei-zak meestal "opgebruikt" en spuugt de ouder ze uit en eindigt de broedzorg, bijvoorbeeld bij de Mbuna-soorten (moeder-muilbroeders). De moeder laat haar jongen verder aan hun lot over laat. Bij andere soorten gaat de broedzorg verder en zal de ouder de jongen bij dreigend gevaar weer in haar bek nemen, zolang de jongen niet te groot en te talrijk zijn.

Na de pauze konden we aangeven welke 2-3 onderwerpen we verder uitgediept wilden zien. Gekozen werd voor de onderwerpen Ecosysteem, Achterwand & keiencompositie en waterwaarden.

Ecosysteem. Ecosystemen zijn er in veel vormen en samenstellingen. Zo is het Malawimeer een ecosysteem maar ook de groep visetende cichliden. Onderzoek heeft uitgewezen dat cichliden al heel vroeg zijn ontstaan, al voor het uiteendrijven van de continenten. Anders is het niet te verklaren dat ze zowel in Zuid-Amerika, Afrika, Madagaskar en Sri Lanka voorkomen. Elk ecosysteem heeft ook zijn eigen cyclus. Biomassa die in het water terecht komt vormt voeding voor algen andere levende organismen als insecten en hun larven. Dat kunnen ook parasieten zijn, zoals kieuwwormen en lintwormen. Deze organismen worden weer gegeten door bepaalde soorten cichliden en andere vissen. Deze andere vissen worden weer gegeten door grotere dieren in de keten.

Achterwand en keiencompositie. PaluZee staat bekend als een vereniging met vooral gezelschaps-aquaria. Vaak hebben deze aquaria een zwarte achterwand, niet te opvallend want het gaat tenslotte om de planten! Cichliden bakken zijn echter "keien bakken". De eerste bakken hadden vroeger geen achterwanden. Tegenwoordig zie je wel vaker gekleurde achterwanden. Zorg wel voor door en door gekleurde achterwanden, want anders schrapen algenschrapers niet alleen de algen er af maar ook de gekleurde toplaag van de achterwand!

Niet alle steensoorten zijn geschikt voor in het aquarium. Gebruik geen staalslakken vanwege de zware metalen daarin! Verschillende formaten van grind en keitjes voldoen vaak het beste. Een keien compositie moet een vloeiend geheel zijn, met voldoende schuilplaatsen, van de linker zijwand via de achterwand naar de rechter zijwand.

Pas op met puntbelasting: leg de keien niet direct op de glazen bodem (barsten en lekkage!).

Pim vertelde ook hoe je zelf holle (!) keien kan maken en toonde ook enkele zelf gemaakte exemplaren. Als laatste: bedenk ook dat cichliden (m.u.v. viseters) gravers zijn als je zand gebruikt. Planten zijn dan vaak geen lang leven beschoren.

Waterwaarden. In Zoetermeer en omgeving (Dunea) komt de hardheid van het water redelijk in de buurt van Malawi water. Delft en Rotterdam hebben veel harder water. Dus water voor een Malawi bak kan dus goed uit de kraan komen of anders zelf maken.

Samenvattend was het een leerzame en interessante avond met prachtige beelden van cichliden in hun natuurlijke omgeving en waardevolle tekstuele toelichting. **Pim, bedankt voor deze avond!**

Malawi – Water (Talling & Talling, 1965)	
pH	7,7 – 8,6
Totale hardheid	12 – 15 °dH
Geleidend vermogen	210 – 235 µS/cm
Calciumcarbonaat	114,5 – 128,5 mg/l
Kiezel	1,5 – 5,0 mg/l SiO ₂
Chloride	3,75 – 4,2 mg/l
Sulfaat	< 5,5 mg/l SO ₄
Natrium	20 mg/l
Kalium	< 6,4 mg/l
Zuurstof	7,7 – 8,6 mg/l